

**I. RESPONSUM REGIS TOTIUSQUE SENATUS
AD PETITIONES ARTICULATAS NUNTIORUM TERRESTRIVM
IN CONVENTU GENERALI REGNI OBLATAS**

Sigismundus etc., significamus etc., quomodo dum in conventione Cracoviensi generali, pro festo Conversionis sancti Pauli anno praesenti [25 I 1508] celebrata, petitiones articulate per nuntios istarum Cracoviensium terrarum nobis porrectae erant, nos cum consiliariis nostris super illis deliberationem habentes, de ipsorum consiliis singulis articulorum sic respondemus.

1. Sicut anno praeterito defensionem totius [regni], sic eam anno hoc currenti facturi sumus, prout^a se extendit extendetque decretum conventionis praeteritae¹.

2. Constitutiones anno praeterito sancitas ad pannorum^b species et res alias venales² ratas habemus et eas, sicut est statutum, teneri exequique mandamus. Croci tamen pretiositas, quum hic [non] eadem fuerit, quae in provinciis, ubi crescentia eius sit, igitur deliberabimus, ut potius eius usum in regno isto edicto publico prohibeamus, quam toleramus.

3. Tum transgressores^c laudatorum^d, praesertim capitaneos negligentes, sic^e ad satisfactionem compellemus, ut statuto docemur³.

4. Dominos episcopos hortati sumus absentes et hic praesentes ad solutionem eorum, quae in laudo communi approbarunt, qui ratum^f habentes decretum commune sic [promiserunt], quod et contributiones et quartam partem censuum et octavam partem decimarum, ac quidquid constitutum est⁴, solvent^g.

5. Universales litteras ordine infrascripto reaedicandum duximus, propter quod aequo animo ferimus, ut istae terrae Cracovienses quartam partem censuum⁵ anno praesenti pro tempore decreto solvant, quam terrae Maioris Poloniae anno praeterito solverunt.

6. Nobiles, kmethones non habentes, ad solutiones fertorum prohibebimus compelli, praesertim cum aliqui eorum, uti accipimus, aut^h pro se cum aliis expediebant, aut soli ipsi expeditioni bellicae intererant; a quibus vero sunt extorti, restitui mandavimus et mandabimus.

7. Libenter videmus et videbimus, ut oppida per Tartaros incinerata muniantur. Ideoque universa, per eosdem Tartaros conflagrata, munitiones pro defensione facientia, in libertate, tempore olim Alexandri regis concessa, non solvendaeⁱ exactionis *czopowe* conservabimus.

8. Ab incolis etiam villarum, eadem tempestate vastatarum, fertones non exigemus, in quibus domini locorum census proventusque suos illis indulgent.

9. Servos, servitute diurna occupatos, a solutionibus exactionum, praesertim fertorum, liberos^j esse censemus.

10. Brasea dominorum^k ubique locorum, sive de molendinis sive aliunde habita, praesenti generali conventu statuente, decernimus solutioni *czopowe* subiacere.

^a pout MK_I.

^b pannos MK_I.

^c segressores MK_I.

^d *Można by tu przyjąć, iż pisarz napisał to omyłkowo zamiast: laudorum.*

^e sicut MK_I.

^f natum MK_I.

^g solvunt MK_I.

^h autem MK_I.

ⁱ solvendum MK_I.

^j liberemus MK_I.

^k dominiorum MK_I.

¹ Odnosi się to do uchwały wojennej sejmu z 1507 r. Por. CIP, t. III, nr 14 (Edictum de terrigenis bellum servire obligatis conscribendis et taxandis), s. 51-52 i nr 15 (Mandatum ad palatinos regni de terrigenis conscribendis et taxandis), s. 52-53.

² Por. wyżej konstytucje sejmu koronacyjnego z 1507 r., tekst urzędowy z 1507 r., art. 15 (opublikowany w niniejszym wydawnictwie jako tekst I). Kwestii tej dotyczy też także tekst II.

³ Por. wyżej konstytucje sejmu koronacyjnego z 1507 r., tekst urzędowy z 1507 r., art. 12.

⁴ Por. wyżej konstytucje sejmu koronacyjnego z 1507 r., nr III: Litterae universales contributionis fertorum; nr IV: Litterae universales contributionis quartae partis censuum de agris; CIP, t. III, nr 13, s. 49-51: Litterae terrigenis regni ob laudatas in conventu generali contributiones publicas indemnitate caventes; *ibidem*, nr 30, s. 74-75; Litterae episcopis et clero regni Poloniae ob laudatas in synodo provinciali Kolensi contributiones publicas indemnitate caventes.

⁵ Por. wyżej konstytucje sejmu koronacyjnego z 1507 r., nr IV: Litterae universales contributionis quartae partis censuum de agris.

11. Declaramus vero ad tabernas et tabernatores sic dubia, ut qui propinant liquores seu cer[e]visias, fertones solvant; qui cer[e]visias braxant, de *czopowe* respondebunt. Qui vero tabernatores agros colunt tenentque kmethonales, de illis, simul ¹ac kmethones¹, fertones solvant. Qui autem agros possident speciales, de illis speciales fertones solvant.

12. Ortulani, agros non habentes, servituti obnoxii, nihil ad fertones contribuant. Qui vero census aliquos dominis locorum dant, fertones iuxta agri exigentiam solvere debeant.

13. Super moneta ^mMagni Ducatus^m Lituaniae impossibile est votis petentium satisfacere [h]ac vice; ac tamen praesentium tenore nostris mandamus exactoribus, ut Lituanicam monetam ab omnibus exactiones solventibus sic percipiant, ut illi ipsi solventes eam ab aliis percipere consueverunt, et eodem modo nos eam ab ipsis exactoribus percipere volumus.

14. Commissiones et commissarios, quotiens per aliquem subditorum rogamur, dare consuevimus dareque volumus super differentiis et iniuriis inter incolas Regni et Magni Ducatus Lituaniae.

15. Poenas et vadia exigendum decrevimus non cupiditate habendi, sed pro iuris ac iustitiae ministerio ac patrocinio. Quidquid autem ex illis esset collatum, conferetur vero nobis, id ad munitiones castrorum et locorum contra hostes et paganos commissuri sumus. Quas quidem poenas et vadia, quae divis olim Kazimiro et Alberto regibus debebantur, pietate regia indulgemus et extinguimus; sed quaeⁿ Alexandri regis nostroque felici tempore ius nobis decernet, ab hoc ipso indulto excipimus. Vadia inconsueta dari prohibemus in cancellaria nostra, nisi quae ius danda decernit.

16. Consulibus Cracoviensibus mandaturi sumus, ut iuxta consuetudinem vetustam nobilitas Cracoviae hospitetur libere sine pretio loci hospitiique ratione.

17. Quibus mandavimus, ut in exactione telonei, in kmethonibus illis dati, non excedant limites privilegii⁶ et iustitiae.

18. Pro depositorio salis Lublinensis non licuit, ut novitatis quicquam admittamus; sed potius volumus, ut vectores, iuxta solitum, sal inferant illi terrae.

19. Pro eliberanda navigatione Thorunensi acturi sumus omni modo, ut fieret, sicut per consiliarios deliberabitur faciendum.

20. Iudicia ubique terrarum volumus et mandamus locis temporibus – quae statutis celebrari, pro quibus et praesentibus mandata dedimus^o et absentibus ea scribemus palatinis, [quod] secus facere non debeant.

21. In terris Russiae et ubique, a quibus incolis villarum domini locorum census non percipiunt, etiam nos quoque exactiones nostras seu reipublicae exigere non intendimus, super quod litteras^p ad exactores daturi sumus petentibus.

22. Prout pacis initium, alioquin cum waywoda Valachiae faciendae [postulabat], necesse erat illi, velut temerario⁷, reddere transfugas; ac tamen pro aliis vicibus sic suos mandaturi sumus restitui, prout ille nobis nostrisque subditis^q reddere videbitur.

¹⁻¹ ad kmethonem *MK*₁.

^{m-m} magnas ducatus *MK*₁.

ⁿ quo *MK*₁.

^o duximus *MK*₁; *zdaniem O. Balzera, można także poprawić na: (dare) duximus.*

^p id litteris *MK*₁.

^q subditisque *MK*₁.

⁶ *Zdaniem O. Balzera, idzie tu o przywilej Jana Olbrachta z 19 kwietnia 1501 r., nadający miastu Krakowowi prawo pobierania mostowego. Por. Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa, cz. 1, wyd. F. Piekosiński, MMAH, t. V, Kraków 1879, nr 208, s. 298-301.*

⁷ *Zdaniem O. Balzera, mowa tu o rozpoczętych rokowaniach pokojowych z Bohdanem, wojewodą wołoskim (Kroniki Bernarda Wapowskiego, SRP, t. 11, Kraków 1874, s. 73). Do chwili odbycia sejmku z 1508 r. rokowania te, nie wiadomo zresztą, jak długo prowadzone i kiedy przerwane, nie doprowadziły do zawarcia stanowczego pokoju. Podczas rokowań zarządził widocznie król, aby – dla ułatwienia zgody – wydano wojewodzie zbiegów; szlachta, w przedłożonych na sejmie 1508 r. petitach, wystąpiła o to z zarzutami. Niniejszy artykuł jest odpowiedzią na zarzuty i usprawiedliwia ekstradycję zuchwałymi żądaniami wojewody (velut temerario), które trzeba było uwzględnić, ażeby przyspieszyć porozumienie.*

23. Iudici Haliciensī mandavimus litteras scribi, quatinus in celebratione iudiciorum non committat negligentias, alioquin officio cedat.

24. Alias quoque litteras daturi sumus ad Samboriensem capitaneum pro transfugis reddendis tempore belli Valachici⁸, prout etiam personaliter illi mandavimus.

25. [Quo] ad teloneum Lithuaniae, per florenum, de sale Rutenico, impossibile fuerit absque consiliariis illius ducatus constitutionis decretum irritare.

26. Dominis^s regni Hungariae, qui [...] ac deferentur nobis, scripturi sumus, sicut cuique petenti necesse erit, quatinus pro iniuriis iustitiam ministrent petentibus subditis nostris.

27. Sic ergo ex parte nostri culpa nihil erit, quod tribueretur nobis pro non observatione eorum, quae vel in conventionē felicis coronationis nostrae decreta laudataque scimus, vel nos ipsi non faceremus, prout facere consuevimus, quidquid felicitati conditionique meliori regni et omnium subditorum sciremus profuturum.

Datum Cracoviae in conventionē generali, feria sexta proxima post festum sancti Valentini [18 II] anno Domini millesimo quingentesimo octavo, regni nostri anno secundo. Relatio venerabilis Ioannis de L[asco].

II. LITTERAE UNIVERSALES EXACTIONIS BELLICAE ALIARUMQUE CONTRIBUTIONUM PUBLICARUM^a

Sigismundus etc. universis et singulis praelatis spiritualibus et saecularibus, palatinis, castellanis, capitaneis, burgrabiis, terrigenis, praeconsulibus, consulibus, advocatis, scultetis, terrarum, civitatum, oppidorum et villarum praefectis et aliis quibuslibet subditis nostris, et praesertim in terra N.^b consistentibus, sincere et fidelibus dilectis, salutem et gratiam nostram.

Reverendissimi et reverendi in Christo patres necnon magnifici, generosi, nobiles, famosi et providi, sincere et fideles dilecti.

Decreta atque lauda conventionis felicis coronationis nostrae¹, anno praeterito pro defensione regni et praesertim terrarum Russiae sancita exequi cupientes, quemadmodum terrae istae Cracovienses decretis eiusmodi satisfaciētes et expeditionem pro se fecerant, et quidquid decretum erat, impenderant pro defensione ipsa, quam anno praeterito ferebant, sicuti terrae Maioris Poloniae anno isto currente defensionem toti^c regno et praesertim terris praedictis facere deberent, ad eamque in conventionē praedicta anni praeteriti solutionem bellicam alias *wojenne* ac medietatem fertorum seu sex grossos et mediam portionem civilem dandam promiserunt, vobis notificamus lauda praedicta mandantes, ut vos, qui ad expeditionem bellicam de iure aut consuetudine obligamini, solutionem bellicam alias *wojenne* pro dominica Laetare proxime futura [2 IV 1508] sic integre et fideliter, ut, cum proficiscimini ad bellum, percipere^d

^r Valachi MK₁.

^s Dominus MK₁.

^t *Kopista opuścił tu podczas przepisywania część zdania i brak podstawy do uzupełnienia tej luki. Zdaniem O. Balzera, była tam zapewne mowa o krzywdach granicznych, wyrządzanych poddanym polskim od strony Węgier; najbliższe potem słowa tekstu: ac deferentur nobis, odnoszą się mogą do brakującego wyrazu: iniuriae.*

^a Brzmienie tego tytułu pochodzi od O. Balzera. W MK₁ akt zatytułowany jest (z licznymi błędami) następująco: Litterae universales super executione decretorum seu laudorum, tempore coronationis huius Sacrae Maiestatis de wojenne, sex grossos et mediae portionis civilis pro defensione reipublicae dandae sancitorum.

^b W MK₁ pozostawiono tu okienko.

^c W MK₁: et se.

^d praecipere MK₁.

⁸ Idzie tu o wojnę wołoską z 1506 r. Por. Kroniki Bernarda Wapowskiego, *ibidem*, s. 62 i 63.

¹ Por. wyżej konstytucje sejmu koronacyjnego 1507 r., tekst 111 i V, oraz CIP, t. III, nr 14, s. 51-52 (Edictum de terrigenis bellum servire obligatis conscribendis et taxandis) i nr 15, s. 52-53 (Mandatum ad palatinos regni de terrigenis conscribendis et taxandis).